

Valmistelija

Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kankaanpään kaupungin tilinpäätös 2023 on 4,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kertynyttä ylijäämää on taseessa 10,4 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelmakaudella 2024–26 talous kääntyy merkittävästi alijäämäiseksi. Vuosien 2024–26 aikana alijäämää arvioitiin talousarviossa 2024 kerääntyvän noin kuusi miljoonaa euroa. Vuoden 2024 talousarvio on elokuun lopun toteuman perusteella toteumassa ennakoitua huonompaa ja ilman tasapainotustoimia tuleva taloussuunnitelmakausi olisi arviolta kymmenen miljoonaa alijäämäinen.

Kuluvaan taloussuunnitelmakauteen sisältyy edelleen talouden taantumaan ja kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyvää kustannuspainetta. Verotulot ja valtionosuudet kehittyvät suunnitelmakauden alussa negatiivisesti ja senkin jälkeen ne kasvavat hitaasti. Kaupungin nykyisten tehtävien valtionosuuksien taso on vuonna 2025 nykyistä tasoa noin 1,4 miljoonaa euroa alempi. Osa muutoksesta näkyy verotulojen kasvussa liittyen ansiotulovähennyksen muutokseen.

Suunnitelmakauteen sisältyy TE-uudistuksen lisäksi mm. valtionosuusuudistus, jonka vaikutukset ovat epävarmoja. Valtionosuuksina tuleva TE-rahoitus ei todennäköisesti riitä kattamaan kaikkia toimintaan tulevia kustannuksia ja uusia velvoitteita työllisyysalueilla.

Valtionosuusuudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Uudistuksen on määrä olla kustannusneutraali koko kuntasektorin näkökulmasta, mutta yksittäisten kuntien valtionosuudet voivat muuttua. Valtionosuusuudistuksen kuntakohtaisia valtionosuuslaskelmia ei ole vielä saatavissa, joten valtionosuudet on arvioitu myös taloussuunnitelmavuosille 2026–2027 vuoden 2025 tasossa.

Oletettavaa tapauksessa on, että Kankaanpään valtionosuustaso tulee tulevaisuudessa laskemaan tai parhaimmillaankin kehittyvän hitaasti. Kunnallisverojen ansiotulovähennys on poistumassa vuoden 2025 alussa, mikä on huomioitu valtionosuuksien vähennyksenä. Sotepalvelujen siirtolaskemat vähentävät kuntien valtionosuuksia sekä talousarvio- että suunnitelmavuosien aikana. Myös kuntatalousohjelman valtionavustukset vähentävät kuntien tulopohjaa. Lisäksi sote-kiinteistöjen osalta tulovirrat todennäköisesti vähenevät.

Yleisen kustannustason odotetaan kehittyvän maltillisemmin kuin aikaisempina vuosina, koska inflaatio on merkittävästi hidastunut. Tästä huolimatta kustannusten odotetaan edelleen nousevan verotuloja- ja valtionosuuksia nopeampaan tahtiin. Verotulojen kehitykseen vaikuttaa olennaiset yleinen taloudellinen tilanne, jonka uhkakuvat eivät edelleenkään ole poistuneet. Lisäksi mahdollinen positiivinen talouskehitys tulee kuntaan viiveellä.

Vuoden 2025 talousarvion laadinnassa joudutaan negatiivisen kehityksen jatkuessa ja nopeutussa arvioimaan kuntalain mukaisen tasapainon säilymistä.

Kaupunginvaltuuston 18.12.2023 § 85 hyväksymän talousarvio sisältää kaupunginjohtajan esityksen talouden tasapainottamiseen. Sen mukaisesti vuoden 2024 aikana laaditaan palvelustrategia talouden sopeuttamiseksi. Tämän vaikutukset otetaan huomioon vuoden 2025 talousarvion laadinnassa.

Talouden tasapainottamisohjelman laatimista on valmisteltu kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen iltakouluissa yhdessä kaupungin johtoryhmän kanssa. Raami sisältää talouden valmisteltuja tasapainotustoimia vastaavat euromäärälliset arviot.

Investoinneille ei valmistelun tässä vaiheessa aseteta erillistä raamia, mutta lähtökohtaisesti suunnitelmakauden investointitason tulee olla vuosikatteen tasolla tai sitä alempi. Kaupungin kestävä talous edellyttää erittäin maltillista investointitasoa.

Valmistelussa tulee huomioida, että kuntalain 110 §:n mukaisesti talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Lähtökohtana tulee olla, että tulosalueiden ja tytäryhtiöiden toiminnalliset tavoitteet ovat johdettavissa valtuuston 11.6.2022 § 43 hyväksymästä strategiasta.

Talouden tasapainon seurannan vuoksi tulosalueiden tulee talousarvioesityksessään kuvata esityksen sisältämät merkittävät toiminnalliset muutokset. Toiminnallisissa muutoksissa pitää pyrkiä toimintaa kehittäviin ja taloutta vahvistaviin muutoksiin.

Talousraami vuodelle 2025

Vuoden 2025 talousarvion raamia on laadittu vuoden 2024 talousarvion ja sen toteuman pohjalta.

Lisäksi talouskehyksessä vuodelle 2025 on huomioitu:

- alustavat valtionosuuslaskelmat, jossa mukana TE-valtionosuus
- veroennustekehikko, jossa on huomioitu kunnallisverojen ansiotulovähennysten poistuminen
- palkankorotusvaraus 3 %, lisäksi on huomioitu varhaiskasvatuksen ja opetuksen osalta noin 550 000 korotus vuoden 2024 talousarviotasoon verrattuna
- palvelujen ostojen ja aineiden/tarvikkeiden hinnankorotukset
- TE-uudistuksen vaikutukset
- veroprosentit v. 2024 tasolla
- tasapainotusohjelman ja palveluverkkosuunnitelmien vaikutukset.

Raamin vuosikate vuodelle 2025 on 2,9 milj. euroa ja arvioitujen poistojen (4,7 milj. euroa) jälkeen tuloksesta on muodostumassa 1,67 milj. euroa alijäämäinen. Ilman tasapainotustoimia arvioitu alijäämä olisi yli 3 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelmakauden verojen taso on arvioitava kokonaisuutena, kun uudet kuntakohtaiset valtionosuusuudistuksen laskelmat ovat tiedossa ja tasapainotustoimista on tehty päätökset. Ilman onnistuneita tasapainotustoimia verotukseen kohdistuu merkittävää korotuspaineita.

Myös vuoden 2025 veroennusteet ja valtionosuuslaskelmat tarkentuvat loppusyksystä, mikä vaikuttaa kokonaisarviointiin.

Talousarvion laadinnasta annetaan talouspalvelujen kautta erillinen ohje.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää
Päätösehdotus	<p>Kaupunginhallitus päättää:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyväksyä vuosien 2025–2027 raamilaskelman liitteen mukaisesti ja antaa vuoden 2024 talousarvioesitysten tekemiseksi toimielimille edellä selosteosassa mainitun tulosityksikkökohtaisen nettomenoraamin - antaa tiedoksi perustelutekstin valmistelulähtökohdat - että raamilaskelmaa voidaan tarkentaa talousarviovalmistelun kuluessa, mikäli tulevat vero- ja valtionosuuslaskelmat tai kustannusrakenteen muutokset sitä edellyttävät - että tilivelvollisten tulee tehdä talousarvioesityksensä lokakuun loppuun mennessä - antaa tämän päätöksen tulosalueille, kaupunginvaltuustolle ja tytäryhteisöille tiedoksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Täytäntöönpano	Tulosalueet Kaupunginvaltuusto Tytäryhtiöt
Lisätietoja antaa	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210 Talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241

KVALT 30.09.2024 § 40

Päätösehdotus	Kaupunginvaltuusto merkitsee kaupunginhallituksen päätöksen tiedoksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

KHALL 07.10.2024 § 307

Valmistelija

Talousarvion raamiin on viety kaupunginhallituksen 23.9 ja kaupunginvaltuuston päättämät tasapainotustoimet. Nämä muutokset on tehty raamin sisällä siten, että tilikauden ylijäämä ei ole muuttunut. Tulosityksiköittäinen raami on esityslistan liitteenä.

Investoinneille ei 23.9.2024 päätöksessä asetettu erillistä raamia, mutta lähtökohtaisesti suunnitelmakauden investointitason tuli olla vuosikatteen tasolla tai sitä alempi. Vuosikate raamissa oli 2,9 miljoonaa euroa. Vastaava taso on myös taloussuunnitelman 2024 suunnitelmavuoden 2025 investoinneissa. Osana tasapainotusohjelmaa oli investointien PTS-suunnittelu, priorisointi ja vähentäminen 1.000.000 euroa vuositasolla. Tasapainotustoimien mukainen investointitaso vuodelle 2025 olisi siten maksimissaan 1,9 miljoonaa euroa.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus hyväksyy, että raamilaskentaa tarkennetaan hallituksen ja valtuuston päättämien tasapainotustoimien mukaiseksi. Lisäksi investoinneille asetetaan valmisteluun maksimissaan 1,9 miljoonan euron tavoitetaso.
Päätös	Talousjohtaja Ari Virolainen oli paikalla tämän pykälän käsittelyn ajan klo 16:07- 16:23. Ehdotus hyväksyttiin.
Täytäntöönpano	Tulosalueet
Lisätietoja antaa	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210 Talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241

KHALL 25.11.2024 § 360

Valmistelija

Kuntalain 110 §:n mukaan "Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaisissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. (21.5.2021/419).

Taloussuunnitelma on alijäämäisyydestä huolimatta laadittu kuntalain tasapainovaateiden mukaisesti. Tasapainovaateen toteutumisessa on keskeisessä merkityssä tasapainotusohjelman onnistunut toteuttaminen.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Vuosikatteeksi 2025 on kaupunginjohtajan esityksessä muodostumassa 2,6 milj. euroa ja tilikauden tulokseksi - 1,95 milj. euroa eli hieman raamivaihetta enemmän. Merkittävin poikkeama raamista oli opetuksen osuus.

Toimintakate tulosityksittäin

	Raami	LTK	KJ ehdotus
Elinkeino- ja konsernipalvelut	-5 550 000		-5 152 776
Hallinto- ja tukipalvelut	-1 950 000		-1 949 718
Varhaiskasvatus	-7 460 000	-7 477 751	-7 477 501
Opetus	-18 005 000	-18 590 069	-18 452 409
Kulttuuri	-1 245 000	-1 245 318	-1 240 363
Vapaa-aika	-1 940 000	-1 949 794	-1 940 285
Kaupunkisuunnittelu	-300 000	-300 125	-299 485
Rakennettu ympäristö	-50 000	-83 148	-42 208
Ympäristöpalvelut	-495 000	-522 607	-521 766
	-36 995 000		-37 076 511

Investoinnit vuodelle 2023 ovat nettomäärältään noin 2,5 miljoonaa euroa eli merkittävästi aiempaa tasoa vähemmän, vaikka enemmän kuin kaupunginhallitus kokouksessaan 9.10.2025 määritteli. Velkamäärä lisääntyisi noin puoli miljoonaa euroa.

Suunnitelmavuodet 2026 ja 2027 ovat tasapainotustoimista huolimatta alijäämäisiä. Niiden osalta on paljon epävarmuutta liittyen TE-uudistukseen, taloudellisen tilanteen kehittymiseen, tulevaan palkkaratkaisuun sekä vuodelle 2027 odotettavaan valtiosuusuuudistukseen. Lisäksi sote-kiinteistöjen osalta yhtiöittämisvelvoitteella on vaikutuksia viimeistään vuodesta 2026 alkaen.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus aloittaa talousarvioehdotuksen käsittelyn ja jatkaa sitä seuraavissa kokouksissaan.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Lisätietoja antaa	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210 Talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241

Valmistelija	Ari Virolainen
	Talousarvioehdotukseen on tehty pääosin teknisluonteisia korjauksia mm. tulosityksiköiden järjestystä muokaten ja lisätty kokouksessa 25.11.2024 sovitut tavoitteet Konserni- ja elinkeinopalveluihin sekä vapaa-aikapalveluihin. Lisäksi on lisätty henkilöstömäärän tiedot 30.9.2024 sekä päivitetty tytäryhtiöiden taulukoita.
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus jatkaa talousarvion käsittelyä ja tekee kokouksessa vahvistamansa ehdotuksen valtuustolle talousarvion hyväksymisestä vuodelle 2025.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti esittää valtuustolle talousarvion hyväksymistä vuodelle 2025 esityslistan liitteenä olevan mukaisesti seuraavin muutoksin: - Talouden tasapainottamisohjelma -kohtaan lisättiin seuraava teksti: "Tulosityksiköiden johtajat seuraavat toteutumista ja mahdollisten ylitysten osalta esittävät korjaavat toimenpiteet." - Investoinneista Monitoimitalo Honkalan vuodelle 2025 kohdennettu 50t€ siirrettiin vuodelle 2026 ja Venesjärven koululle vuodelle 2025 kohdennettu 50 t€ korotettiin 100 t€:oon ja tekstiin lisättiin WC-tilojen siirto sisätiloihin. - Vapaa-aika tulosityksikköön lisättiin toiminnalliseksi tavoitteeksi: "Kartoitetaan kaupungin liikuntapaikat vuoden 2025 aikana. Monitoimitalo Honkalan perusparannuksen suunnittelu aloitetaan vuonna 2026." -Investointien vaikutukset huomioidaan rahoituslaskelmassa, johon esityslistan liitteen mukaisesti lisätään lisäksi antolainojen lisäykseksi maksimissaan 100 000 euroa.
Täytäntöönpano	Kaupunginvaltuusto
Lisätietoja antaa	Talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241 Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210
